

вважати, що воно досягло значного рівня, як у напряму правового регулювання зменшення шкідливих хімічних, так і в напряму правового регулювання фізичних впливів авіації на довкілля.

Можна зробити висновок, що розвиток законодавства Європейського Союзу в сфері забезпечення екологічної безпеки в галузі авіації безпосередньо пов'язаний з розвитком міжнародного законодавства у цій сфері, в сучасних умовах є одним із найдосконаліших у порівнянні із законодавством окремих держав і потребує прискорених заходів адаптації його положень.

Література

1. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства ЄС: Закон України від 18 березня 2004р. // Відомості ВРУ. – 2004. – № 29. – Ст. 367.

2. Малишева Н.Р. Закономірності побудови й розвитку європейського права навколишнього середовища // Екологічне право України. Академічний курс: Підручник / За заг. ред. Ю.С. Шемшученка. – К.: Видавництво «Юридична думка», 2005. – 834 с.

3. Наукові видання КНУ ім Тараса Шевченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу – http://papers.univ.kiev.ua/issue/jurydychni_nauky/82_2010_11067

УДК 343.132 (045)

Назаров В. В., д.ю.н., професор
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

НЕГЛАСНІ СЛІДЧІ (РОЗШУКОВІ) ДІЇ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВТРУЧАННЯМ У ПРИВАТНЕ СПІЛКУВАННЯ

Запровадження в КПК України інституту негласних слідчих (розшукових) дій значно розширило можливості органів досудового розслідування щодо отримання (збирання) доказів у кримінальному провадженні. Сьогодні вони досить часто застосовуються на практиці. Так, за даними судової статистики, у I півріччі 2013 року постановлено 47,6 тис. ухвал про надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій [1].

Більшість негласних слідчих (розшукових) дій спрямовані на втручання у приватне спілкування. Відповідно до ч. 3 ст. 258 КПК України спілкуванням є передання інформації у будь-якій формі від однієї особи до іншої безпосередньо або за допомогою засобів зв'язку будь-якого типу. Спілкування є приватним, якщо інформація передається та зберігається за таких фізичних чи юридичних умов, згідно з якими учасники спілкування можуть розраховувати на захист інформації від втручання інших осіб.

Втручання у приватне спілкування при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій може здійснюватися виключно за рішенням слідчого судді. Прокурор, слідчий за погодженням з прокурором зобов'язаний звернутися до слідчого судді з клопотанням про дозвіл на втручання у приватне спілкування в порядку, передбаченому ст. ст. 246, 248, 249 КПК України, якщо будь-яка слідча (розшукова) дія включатиме таке втручання.

Різновидами втручання в приватне спілкування є:

- 1) аудіо-, відеоконтроль особи;
- 2) арешт, огляд і виїмка кореспонденції;
- 3) зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж;
- 4) зняття інформації з електронних інформаційних систем.

Європейська судова практика захисту прав людини свідчить про те, що таємні методи розкриття злочинів, виявлення злочинців самі собою не суперечать вимогам ст. 8 Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Обмеження прав і свобод, передбачених у конвенції, у ході застосування негласних слідчих (розшукових) дій є виправданими за умов, якщо дотримуватися встановлених вимог.

По-перше, такі вимоги мають бути передбачені законом та необхідні для захисту інтересів демократичного суспільства. По-друге, таким законом мають бути встановлені гарантії від можливого зловживання. По-третє, у законі повинні чітко зазначатися обставини, підстави і умови за яких посадові особи правоохоронних органів можуть застосовувати негласні слідчі дії [2, с. 73].

Проте сьогодні ставлення до негласних слідчих (розшукових) дій двояке. Деякі науковці достатньо стримано висловлюються щодо запровадження цього інституту. Так, М.Є. Шумило зазначає, що в чинному КПК України недостатньо дієвих механізмів забезпечення отримання достовірних результатів у перебігу проведення негласних слідчих (розшукових) дій. На жаль, новий закон, крім позитивних намірів його проєктантів, закладає *volens nolens* можливість цілком реальних зловживань [3, с. 85].

На думку В. Г. Уварова, з прийняттям нового КПК України виникла досить пікантна ситуація з визначенням меж утручання правоохоронних органів у приватне життя людини. При цьому пікантність полягає не стільки в конкуренції норм нового КПК України і законодавства про оперативно-розшукову діяльність, стільки у тім, що новий КПК України, звужуючи існуючі гарантії прав і свобод людини, надає правоохоронним органам практично необмежені можливості для тотального контролю за людиною, не створюючи для неї належних гарантій захисту прав і свобод [4, с. 266–267].

Про це зазначає у своїх рішеннях і Європейський суд з прав людини, який звертає увагу на те, що здійснення таких повноважень викликає, з огляду на їх таємний характер, ризик зловживань, що можуть бути легко допущені в окремих випадках і мати шкідливі наслідки для демократичного суспільства в цілому. Тому, на думку суду, обмеження прав, що впливають з цього, мають вважатися необхідними в демократичному суспільстві лише тоді, якщо прийнята система дій передбачає достатні гарантії від зловживань [5].

На мою думку, за своєю природою негласні слідчі (розшукові) дії, з одного боку, є дієвим засобом боротьби зі злочинністю, а з іншого – містять у собі, як показує минула практика діяльності органів розслідування, загрозу правам і свободам людини, оскільки відомості про факт та методи їх проведення не підлягають розголошенню. Можна сказати, що факт їх закріплення у новому КПК України підвищує ризик обмеження або навіть порушення прав та свобод громадян, адже можливості контролю за ними все ж обмежені.

Також вважаю, що віднесення законодавцем обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи до інших негласних слідчих (розшукових) дій не є вірним, оскільки при проведенні цієї дії можуть установлюватися технічні засоби аудіо-, відео контролю за особою, що також є втручанням у приватне спілкування, а тому ця негласна слідча (розшукова) дія має бути закріплена пунктом 5 у ч. 4 ст. 258 КПК України.

Література

1. Аналіз даних судової статистики щодо розгляду справ і матеріалів місцевими загальними судами, апеляційними судами областей, міст Києва та Севастополя, Апеляційним судом Автономної Республіки Крим у I півріччі 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sc.gov.ua/ua/sudova_statistika.html
2. Бучюнас Г. Процессуально-принудительные меры негласного характера / Г. Бучюнас // Уголовное право. – 2009. – № 1. – С. 72–75.
3. Шумило М.Є. Досудові і судові докази у КПК України / М.Є. Шумило // Юридичний часопис НАВС. – К., 2013. – № 1. – С. 82–86.
4. Уваров В.Г. Інститут негласних слідчих (розшукових) дій / В.Г. Уваров // Юридичний часопис НАВС. – К., 2013. – № 2. – С. 266–270.
5. Право на таємницю кореспонденції та телефонних розмов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua.textreferat.com/referat-7469-1.html>